

Zadnji lov Bistranovega očeta.

„Da je le ajda v zemlji, pa so vže mrzla jutra,“ govore skušeni starci in starke. Pa ni prazna govorica to. Da-si namreč ob ajdovi setvi — saj veste, tri dni pred ali tri dni po sv. Aleši je najpriprávnější čas za ajdovo setev — še ne pride prava jesen, vender jo vže napovedujejo hladne noči in pogostna jutranja megla.

Kolikor bolj pa zori ovočje po vrtilih, tem manj je vročih dnij, zjutraj pa kaj rad mraz stresa človeka.

Bistranov Tonček je sicer utrjen deček, kadar je pa treba ob petih vstati, pa vže malo pomišlja, ali bi zapustil takój gorko posteljico, ali nè.

„Tonček, le urno, da poberes hruške in jabolka na vrtu, kar se jih je nacepalo po noči,“ budi ga vsako jutro mati.

„Sedáj je še vse rósno in tako mrzlo“ — odgovarja mladi zaspanec ter si mane na pol odprte oči.

„Kaj bode pa po zimi, če vže sedáj tožiš o mrazu — ali te ni sram?“ zavrača ga mati, in Tonček vender-le izleze izpod odeje, ker neče, da bi mu kdo oponašal, kak zmrzlin je. Samój jutranjo molitev moli še jedenkrat tako dolgo, kakor po letu, da le dalje časa ne gre na vrt. Tudi nekaj dobrega, ali nè, ljubi moji? Potem pa vzame ročni košek in po večkrat nabere toliko sadja pod debelimi starimi hruškami in jablanami, da je ves kriv, ko ga nese v sušilnico.

Vidite, tak je Bistranov Tonček, jesenskega mraza se bojí. — Pa saj je še več takih Tončkov in Jankov in Stankov, morda poznate tudi vi katerega, kaj? — Njegov oče je pa drugačen. Kako težko čaka vsako leto jeseni, da bi jel hoditi na lov! No, pa se ne veseli brez vzroka tega letnega časa. Kolikokrat prinese domóv ustreljeno jarebico, rejenega kljunača, ukusno divjo raco ali kaj enacega. In pa tistim porednim škododelcem — divjim zajcem, ki mu objedó po zimi tako često mlada drevesca, mora malo posvetiti. Sèm ter tam zalotí tudi jazbeca, včasih veverico — kakor mu je pač sreča mila — potem pa prodaja kože, da se odškoduje za smodnik, kar ga porabi na lovu. A čím težavnejša so bila pota, čím bolj se je moral truditi, da je kaj ustrelil, tem bolj se raduje domá pri slastni večerji. Ob takih prilikah misli tudi Tonček, da je v tretjih nebesih: oče razlaga, kako se mu je godilo na lovu, Tonček ga posluša — zanimivo pripovedovanje je prijetno, ne res? — a ne le posluša, tudi pridno zalaga dobro pečenko, kar je tudi nekaj. Ko bi ne bilo mrzlih juter, Tonček bi si želel, da bi bila vedno jesen.

Tako je bilo pri Bistranovih sleharno jesen do lani, a tedáj se je predru-gačilo. Le poslušajte, kakó:

Bistranovega očeta prijatelj, gospod Dobrovič, prišel je lepega jesenskega popóludneva iz mesta k Bistranovim, da bi šla z očetom skupaj na lov. In res

sta se napatila v močvirnat log, da poskusita svojo lovsko srečo. Obula sta visoke škornje od juhtine, ki se ne premočijo niti v vodi, obésila lovske torbe preko ram, vzela vsak dobro nabito puško ter poklicala psa-prepeličarja Pázija s seboj.

Kmalu sta zasledila jato jarebic. Dobrovič nastavi, poméri, sproži, pók! — in tri so padle na tla. „Pázi“ steče pónje ter jih brzo prinese svojemu gospodarju. Tam v bičji pa prav ta čas skloni dolgonoga čaplja svoj tanki vrat, ker jo je prestrašil strel baš ko je požirala veliko žabo. Njena plaha tovarišica pa se je skušala skriti, ni se ji namreč zdelo varno ob pokanji puške. Toda lovca in Pázi so bili tako zaverovani v jarebice, da se za štoklji še zmenili niso. Poleg tega je prepodil Dobrovičev strel tudi nekaj kljunačev, ki so tičali blizu tam v grmovji. Oče Bistran jih je brž zapazil in takój dva ustrelil.

Še dobro uro sta lovila naša lovca ter še marsikaj ustrelila, potem pa sta se vrnila zadovoljna počasi domóv.

„Dober dan je bil danes, jeli Bistran,“ dejal je mej potjo vže blizu doma Dobrovič.

„Vže davno nisem imel take sreče,“ pritrjeval mu je Bistran.

Kaj, ali zajcev letos ni? Nobenega nisva videla,“ poizvedoval je prvi.

„Dovolj, še preveč, toda tu jim je premočvirno, po repiščih in zelnikih se skrivajo raje,“ dopovedoval mu je drugi. „Včasih pač zaide kateri tudi semkaj, a le bolj poredkoma.“

„Škoda, da danes ni nobenega! Svojemu bratu bi rad nesel jednega, prav naročal mi je zánj,“ pripomnil je na to Dobrovič.

Komaj pa je izgovoril zadnje besede, kar jo pribriše dolgouh zajec lovcema nasproti. Ko ju zagleda, obrne se urno proti ne posebno velikemu, gostemu grmu, a predno je bil popolnoma tam, vže sproži Bistran puško. Toda ni zadel. Izza grma pa prijoče — Bistranov Tonček. Svinčeno zrno mu je prebilo uhelj. Splazil se je bil namreč od doma, da bi šel gledat za lovcema. Ko je videl, da se vračata, skrnil se je za grm, da bi odšla, potem pa je mislil skrivaj priti za njima. Pa zajec mu je zmedel račun.

Lahko si mislite, prijateljčki moji, da sta lovca brž pozabila zajca ter tekla k Tončku.

„Ti nesrečni otrok, ti! Kako, da si tukaj?“ spraševal je ves prestrašen Bistran.

„Hvala Bogu, da le ni hujšega!“ pa je vzkliknil Dobrovič, ko se je prepričal, da je Tonček ranjen samo na uhlji.

„O, moj Bog, kmalu bi bil ustrelil lastnega sina!“ tarnal je Bistran. „Nikdar več ne vzamem puške v roke, prisegam: nikdar več!“

Bil je mož beseda. Domóv prišedši vrže puško v omaro, kjer jo je navadno hranil, zaklene — in tam je zaklenjena še danes. Tudi njegov prijatelj je sklenil, da popusti lov.

„Če natanko prevdarim,“ govoril je pozneje pri večerji Dobrovič, „lov po mojih mislih ni nič kaj lepa stvar: človek se tako navadi moriti, da se mu žival kar nič več ne smili.“

„Tudi jaz sodim takó,“ kimal mu je Bistran. „Kdor lovi samó zaradi zabave, ne ravna plemenito. Divjačina ima prav tako pravico živeti, kakor mi. Seveda, tisto je drugače, če pobijamo žival, ker jo res potrebujemo za živež: to je dovoljeno, ker je sam Bog tako uredil.“

„Pa tudi nevarno delo je lov. Kolikokrat se je vže kdo ponesrečil, saj veš,“ izpregovoril je zopet Dobrovič.

„Kaj ne bi vedel,“ pritrjeval mu je Bistran. „Ta se prehladi, ta obstreli — toda kaj bi ti našteval, ali nisva danes sama doživela dovolj strašnega dogodka?“

„Ali te zelo boli, Tonček?“ poprašal je po tem pomenku Bistranovega sina.

„Skelí, skelí,“ potožil je Tonček, kateri izvestno ne pozabi nikoli, kaj se pravi: od doma uhajati in hoditi za lovci. „Nesreča modri!“

„Sam angeljček váruh te je obvaroval večje nesreče, otrok, vmešala se je še mati Bistranja v pogovor. „Lepo ga zahvali nocej in se mu priporoči še za nadalje.“

In Tonček je res tako pobožno molil ta večer, kakor morda še nikoli ne.

Drugo jutro je odhajal Dobrovič.

„Še kaj pridi,“ dejal mu je Bistran ob slovesu ter stiskal roko, „toda lovit ne pojdeva več. Včerajšnji lov je bil moj „zadnji.“

„Menim, da tudi moj,“ rekel je Dobrovič zamišljeno ter otišel.

Kajtimar.

Kuhinska sol.

ol je človeku nebhodno potrebna. Brez nje bi ne mogli živeti. To se zna, da zaradi pomanjkanja soli bi ravno ne umrli, ker se sol malo ne povsod dobi v naravi. S sólijo začínjamo jedi. Živali hlastno ližejo sol, recimo: ovce, koze in govedo sploh. Velblodu je v puščavi sol pravi oblizek. Vendar je kuhinska sol tudi kvarljiva nekaterim živalim in jih celó ugonobi. Sol je strup polžu in močeradu. Mnogo rastlin se posuši, če jih poliješ s slano vodo. Nasprotno pa nekatere rastline vzpevajo le v slani vodi, sladke vode jih uničijo.

S sólijo solimo tudi meso in zelenjavo; rabimo jo pa tudi za gnoj. Sol se uporablja za sodo, iz katere izdelujejo steklo in milo.

Sol kristalizuje v kockah, ki se dadó prav lahko klati v manjše kocke. Kristali so brez vse barve, prozorni in se blesté kakor steklo. Sol je največ gručava, in sicer krnasta ali vlaknata. Čista sol je bela; z raznimi primesami pa dobi tudi druge barve, recimo: sivo, umazano-rdečo redkokdaj modro ali zeleno. Sol je na drugi stopinji trdotne gredi in 25krat težja od vode. V vodi se razpusti v slano vodo. Vlago vleče zelo náse. Vognji poketá in se razprši, razbeljena se stopi in izhlapi, od hlapa porumení brezbarven ogenj. Sol je sestavljena iz natrija in klora. Kjer je čista, lomijo jo kakor kamenje. Često najdejo po več stotov težke kristale.

Sol pridelujejo ljudje vže iz najstarejših časov. Rimljani so jo dobivali iz morskih solin, italijanskih in galskih.

Morje, ki pokriva dve tretjini zemeljskega površja, povsod je slano, vendar ne povsod jednako. Oddaljeno od suhe zemlje in ob bregovih, kjer se ne izlivajo velike reke vá-nje, ima morje več soli v sebi, kakor pri izlivih sladkih vod.

Črno morje je malo slano. Za ladije je to zelo imenitno. Slana voda je težja in zato tudi ladije lažje plavajo po njej. Malo ne vsako kámenje ima po nekoliko